

„Media via”

BORSÓDY ESZTER KERAMIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA A ZALAEGERSZEGI GÖNCZI GALÉRIÁBAN

Borsódy Eszter legújabb önálló kiállításán együtt szerepeltek az elmúlt tizenkét évben született alkotásai: pompás ékszerei, talányos edénytárgyai, monumentális igényű kerámiaplasztikai és harmonikus faliképei. Az ismert keramikusművész házaspár, Borsódy László és Urbán Teréz gyermekeként egyértelműnek tűnt, hogy ő is a családi hagyományt folytatja, de csak kerülőutak után kezdhetett intenzívebben a kerámiával foglalkozni. Zalaegerszegi kiállítása összegzésnek is tekinthető, mint ahogyan a művész által adott cím is – *Media via* (az út közepén) – szemléletesen utal arra, hogy Borsódy Eszter saját meghatározása szerint élete és alkotói pályája közepére ért. A szakmai szempontból is kiemelkedő tárlaton első alkalommal lehetett látni azt a tárgyegyüttest, amit a művész alig több mint egy évtized alatt hozott létre.

Borsódy Eszter érdeklődése szerteágazó, rendkívüli alapossággal, előtanulmányokkal készül fel a választott téma megjelenítésére, és minden alkalommal az adott feladatnak vagy ötletnek legmegfelelőbb formát és

technikát választja. Egyaránt készít korongozott vagy épített formákat, magabiztosan alkalmazza a különféle mázakat, és még a legegyszerűbb egyedi kerámiatárgyain is minden részletnek, színnek és felületnek jelentéshordozó szerepet ad. Azokhoz a művészekhez tartozik, akik elsősorban a maguk környezetében talált vagy észlelt dolgokkal foglalkoznak, így kerülnek Borsódy művészetében előtérbe a természetből vett részletek; ugyanakkor a kerámiát, ezt az ősi és nemes anyagot a belső érzések mellett fontos üzenetek, sajátos témák kifejezésére is képes használni.

BORSÓDY Eszter: Sellő, fedeles kerámiaedény
Eszter BORSÓDY: Mermaid, ceramic vessel with lid
2019, formázott, épített samott, mázazott, 16 x Ø 21 cm
Fotó: Borsódy Eszter

BORSÓDY Eszter: Kis-istenke (Lubok), fedeles edény
Eszter BORSÓDY: Little Deity (Lubok), vessel with lid
2019, rakukerámia, 21 x Ø 10 cm
Fotó: Borsódy Eszter

BORSÓDY Eszter: In principio – Az első 7 nap, falikép-kompozíció | Eszter BORSÓDY: In principio – The first 7 days, mural composition 2019, mintázott, repesztett samott, mázazott, lüszteres, egyenként: Ø 25 x 5 cm

Fotó: Borsódy Eszter

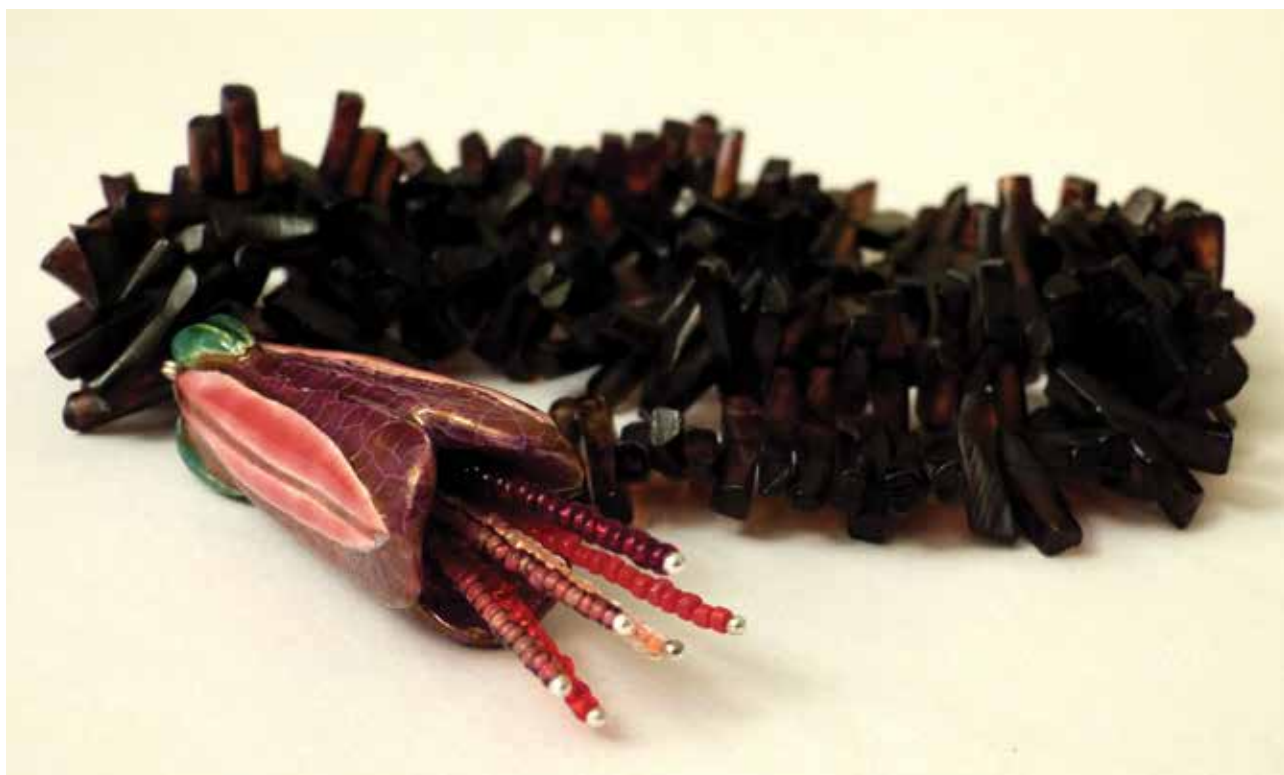
Munkásságában feltűnően gyakori a fedeles edényforma, legyen az kisebb méretű, bonbonierként is használható kerámiadoboz, vagy az asztal díszeként szolgáló tálalótál. Borsódy Eszter mestere annak, hogy egy tárgy egyszerre legyen funkcionális és közvetítsen mélyebb tartalmú üzenetet. Az edény, a tál mint valaminek a tárolására alkalmas eszköz mindig is a bőség, az életerő, a tudás, az élet jelképe volt. Borsódy Eszter művészetében ezt

hangsúlyozzák a fedelek tetejét díszítő, a természet erejét idéző pompázatos virágok, kipattanó rügyek, különféle, titkot hordozó valós vagy mesebeli állatok figurái. A mitológia, a mesék világa tárul rajtuk keresztül elénk, és itt az alkotó sokat köszönhet annak az időszaknak, amikor könyvillusztrációkkal foglalkozott, és tanulmányozhatta a legkülönfélébb lények történetét. A szfinx; a baziliszkus; az életmentő bogár; a fején koronát viselő, hal- és

madártestű Lubok; az életfa; az agavé; a lótuszvirág – csak néhány példát említve – a hosszú élet jelképeként vagy titkok őrzőjeként kerülnek kapcsolatba környezetükkel. Nemcsak harmónia, hanem mágikus erő is árad azoknak a bronzszínű, fém-oxidokkal bevont, rakutechnikával készült edényeknek a látványából, amelyeknél a fedelet díszítő motívumok a legismertebb ősi szimbólumok közé tartoznak, mint amilyen az életfa vagy a hold (*Életjel, Holdfény*, 2019). A gyökereivel a földre nyújtózó és ágaival a mennyet, az örökkévalóságot elérő fa az idő múlásával gyűrűket fejleszt. Borsódy Eszter edénytárgyának felületén a körbefutó eresztek és gyűrűk nemcsak a valós természeti formákhoz, hanem a természet örök körforgásán túl egy magasabb eszmei létezéshez kapcsolódnak. Az eget és földet összekötő tengelyt szimbolizáló életfa, a világ teljességében lévő lélekre utaló hold vagy a paradicsomi édenkert állatai és növényei egyaránt jelképezik az ősi, a tökéletes állapothoz való visszatérést. Az *Édenkert* (2016) elnevezésű kinalótál közepén, a toronyszerűen kimagasodó elemen, mint a lombkorona tetején, ül a gyöngykvacsokkal körülvett búbos vöcsök. Az ösvíz felszínére iszapot, földet hozó vízimadarak általában a teremtőerő képviselőjeként jelennek meg, ugyanakkor a hosszú csőrű, elsősorban halakkal, kétlélűekkel táplálkozó búbos vöcsök figurájával kiegészített, az asztal közepére elhelyezett díszedények – a hagyomány szerint – elűzik az étkezések, együttlétek során felmerülő vitákat.

Az edénykészítést ugyanakkor az „emberkészítés” jelképek is tartják, mivel a Biblia szerint az embert is agyagból teremtette Isten. Borsódy Eszter hét kerek formájú kerámiaképből foglalta össze a teremtés hét napját (*In principio – Az első 7 nap*, 2019). Egy sugaras rendszer középpontjában a teremtés tökéletességének csodája áll: a teremtés befejeződött, és a Teremtő megpihent. A hetedik napot megelőző hat nap történései – a kozmikus, a vízi, valamint a földi létezés – a diagonális és függőleges tengelyekben jelennek meg. Az ember teremtését az ismert leonardói emberábrázolás, a kiterjesztett karú és terpeszben álló férfialak egészíti ki, amelyet – immár Borsódy Eszter interpretációjában – az egységes világ széttöredezése kísér.

Az egyedi formavilág, a találékony motívumtár mellett minden esetben figyelmet érdemel a művész különleges színhasználatára és színérzékenysége: ahogy megtalálja az adott műhöz, illetve a színlelékek felidézéséhez legalkalmasabb árnyalatokat, és ebben szenvedélyesen újít, gyakran szembefordulva a szakma szabályaival. Mérlegelnie kell azt is, hogy egy asztali lámpa esetében hogyan alakítsa a lámpatestet, hiszen úgy kell kivitelezni a formát és a felületet, hogy a fény – visszatükrözéssel – növelni tudja saját erejét. A művész legújabb, az 56-os forradalomnak sajátos módon emléket állító alkotásának megtervezésekor fontos szempont volt az egység és a tökéletesség érzetét nyújtó gömbnek mint

BORSÓDY Eszter: Bimbó, kerámiamedál és nyaklánc | Eszter BORSÓDY: Bud, ceramic medal and necklace
 2019, mázazott, aranylüszteres, mintázott kerámia (a virágbimbó mérete: Ø 1,5 x 5 cm), fűzött gyöngy
 Fotó: Borsódy Eszter

kiinduló formának az alkalmazása (*Emlékezet*, 2019). A gömbölyded vázatest egy lendületesen kiemelkedő, majd aljában visszakanyarodó felső részelemben végződik, és a felületükön felfelé haladó aranyszínű ornamentika, az apró karikák a nemes eszmék megszületését és továbbélését hirdetik.

Az ehhez hasonló magasztosabb témák nem állnak távol Borsódy Eszter habitusától, aki amúgy is szívesen vesz részt tematikus kiállításokon, amelyek gyakran készítenek arra, hogy bátran felvállaljon szokatlan, egyedi megoldásokat. Így született meg – többek között – a migrációs problémára is reflektáló *A Mercator mércéje* (2019) című, három részből álló körplasztika, amelynek tetején, a gályában utazók közül csak a hajót irányítóknak van arcuk, az utasok azonban név és egyéniség nélkül a reménytelenség sorsközösségében bízzák életüket az őket szállító kereskedőkre. A kerámiaplasztika

középső részébe egy különös elem, az ókorban használt, a hajósok tengeren való tájékozódását elősegítő asztrólabium, más néven csillagóra korong formáját követő kerámia, legalulra pedig a tengert megjelenítő, abból kiemelkedő, a felszínén hullámokat imitáló, kúp alakú elem került. Borsódy Eszter ezt az összetett együttest tovább erősítette szöveges elemekkel. Igazodva a 2019-es keszthelyi Pelso biennálé témájához, művének a *Navigare necesse est, vivere non est necesse* (*Hajózni muszáj, élni nem*) alcímet adta. Az asztrólabium szélén, kör alakban egy Weöres Sándor idézetet helyezett el: „A hullámokat az számlálja, aki sötétben hallgatja a hullámverést, és nem az, aki látja a tengert” (Weöres Sándor: *A teljesség felé*). A műnek ez a gazdag rétegzettsége, a rétegek logikus egymásra épülése egyedülálló módon kapcsolja össze az eltérő korokhoz köthető adalékokat. A kiinduló információt az alcímben

BORSÓDY Eszter: Reménykeresztek | Eszter BORSÓDY: Crosses of hope | 2018, préselt samott, mázazott, aranylüszteres, egyenként: Ø 17 x 2 cm
Fotó: Borsódy Eszter

megjelenő szállóige ókori eredetének története szolgáltatta: a nagy vihar ellenére Nagy Pompeius e kísérszavakkal küldte hajóit a tengerre. A 20. századi irodalmi alkotás, valamint az aktuális migrációs probléma bekapcsolása pedig még jobban szembesíti a nézőket a kérdéskör etikai tartalmával.

Szintén tematikus kiállításra készült *A Gromaticus poggyászából* című munkája (2017), ami az egyetlen név szerint ismert ókori földmérőnek állít emléket: Lucius Aebutius Faustus függőnök segítségével működő földmérő eszközzel dolgozott, és ilyet alkalmazhattak a hazánkon keresztül áthaladó borostyánút építéskor is. Borsódy Eszter nemcsak négy függőönt készített, hanem felületükön római császárok arcképét, az ókorban használatos négylovas kocsit és az utak védőszentjét jelenítette meg. E plasztikai igényű műcsoporthoz tartozik a *Fandango* (2018) címet viselő forgó körplasztika, amely a mediterrán világban létező táncformára utalva a körtánc

dinamikáját, lüktetését, mozgását és látványát érzékelteti, egyaránt érvényesítve a műtárgyelemek szembe- és a felülnézetét.

E monumentális igényű munkák mellett feltétlenül meg kell említeni a *Reménykeresztek* (2018) című, háromrészes faliképegyüttest. Nemcsak a kivitelezés igényessége, hanem a kompozíció átgondoltsága is a művész kimagasló grafikai készségéről tesz tanúbizonyságot. Az arany, a fekete és a fehér részletek egységes összhatásában jelenik meg a reményt jelképező Maria Immaculata, az Agnus Dei és a feltámadt Krisztus király alakja. Szintén a grafikus véna köszön vissza a talpas kínálón és a lüszteres korongtálakon (*Dimenziók – Hasadás és sűrűsödés*), amelyeknél a homorú felületen az egybefutó és kanyargó, néhol organikus, máshol inkább geometrizáló, de minden esetben más és más rendszerben lüktető vonalhálók a dekorativitásuk mellett, ahogyan címük is utal rá, újabb és újabb dimenziókat tárnak elénk.

^ **BORSÓDY Eszter: Édenkert I–II., kínálótál és gömb alakú fedeles edény**
Eszter BORSÓDY: Garden of Eden I–II, platter and spherical vessel with lid
2016, korongozott, mintázott samott, mázazott, lüszteres,
25 x Ø 19 cm és 20 x Ø 25 cm
Fotó: Borsódy Eszter

< **BORSÓDY Eszter: Fandango**
Eszter BORSÓDY: Fandango | 2018, samott, mázazott,
platinalüszteres redukált kerámia, 35 x Ø 40 cm
Fotó: Borsódy Eszter

BORSÓDY Eszter: A Mercator mércéje | Eszter BORSÓDY: Mercator's gauge
2019, épített samott, mázazott, lüszteres kerámia, 67 x Ø 35 cm
Fotó: Borsódy Eszter

Borsódy Eszter műhelyében folyamatosan készülnek az újabb tárgyak. Szeret sorozatokban gondolkodni, és minden egyes kerámia, legyen kisebb vagy nagyobb méretű, ugyanakkora figyelmet kap alkotójától. Egyik legújabb faliképén, amelyet november elején készített, már a tél végének eljövételét hirdette meg (*Olvadás*, 2019). A kékes színben játszó, felületén vékony aranyvonalakkal kiegészített, a széleken organikus fehér elemekkel kerezett, négyzetes alakú munkájában felismerhető az olvadó és a lassan fogyatkozó hó látványa, amelynek enyhülő szorításában már megjelenik a fokozatosan kivilágosodó égbolt alján az újjászülető fény. A világosságnak a természet törvénye szerinti biztos közeledtét meghirdető

BORSÓDY Eszter: Emlékezet, edényplasztika
Eszter BORSÓDY: Memory, sculpted vessel
2019, korongozott, épített, mázazott kerámia, aranylüszterrel díszítve,
70 x Ø 25 cm, csúcsdíz: 30x25x8 cm
Fotó: Borsódy Eszter

falikép emblematikusan is összegzi Borsódy Eszter munkásságának az alappilléret, a hitet, az életerőt, az örök optimizmust sugárzó művészet eszméjét.

BODONYI Emőke
művészettörténész

(Borsódy Eszter Media via című kiállítása. Keresztury Dezső Városi Művelődési Központ, Gönczi Galéria, Zalaegerszeg, 2019. november 8–30.)

Az írás a megnyitón elhangzott szöveg és a *Szentendre és Vidéke* hetilap internetes felületén elérhető cikk (<https://szevi.hu/media-via>) átdolgozott, bővített változata.